

Juridiska fakultetsstyrelsen
Universitetslektor David Dryselius

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till JU.L2@regeringskansliet.se

Remiss: Ett nytt konsumentkreditdirektiv (SOU 2024:69)

Ju2024/02164

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av universitetslektor David Dryselius.

Inledning

Eftersom lagförslaget bygger på ett fullharmoniseringsdirektiv finns det i många delar inte så mycket att påpeka. Förslaget följer till stora delar direktivtexten. Däremot har Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet (nedan Fakultetsstyrelsen) ett fåtal synpunkter på särskilda delar av lagförslaget där det hade kunnat göras tydligare, om inte i själva lagtexten så i alla fall i senare förarbeten.

Definitionen av kreditfordran

Direktivet definierar inte vad som räknas som en kreditfordran, medan det svenska lagförslaget gör det. Detta är relevant särskilt i förhållande till ett antal bestämmelser i lagförslaget som hänvisar till kreditfordran. Enligt den nuvarande kommentaren som också utgår från motsvarande definition i det nuvarande direktivet är det den *ursprungliga kreditfordran* som menas. Detta är däremot inte självklart, och det förklaras inte heller i utredningen om det är så och i så fall varför. Samma sak gäller det gamla direktivet. Som exempel kan tas den tidigare 34 § (6 kap. 2 § i förslaget). Denna hänvisar till bland annat belopp som överstiger 10 % av kreditfordran. Här är det alltså oklart om med kreditfordran menas den ursprungliga kreditfordran eller den som återstår efter att konsumenten har betalat av delar av sin skuld. Detta kan till exempel ske genom en avbetalningsplan, vilket dessutom lär vara vanligt förekommande. P. 1 kräver inte att det har avtalats om avbetalningar, vilket p. 2 gör, och det är därför oklart om man i p. 2 ska utgå från det ursprungliga beloppet eller beloppet som gäller till exempel efter att halva skulden har betalats av enligt en avbetalningsplan. Eftersom bestämmelsen talar om tio eller fem procent av kreditfordran är det viktigt att klargöra om det är det ursprungliga eller nuvarande beloppet. Förvisso hade man möjligen kunnat anta att det är en konsumentskyddande lagstiftning som därför ska tolkas till konsumentens förmån, och att det är därför som kreditfordran ska tolkas som den ursprungliga kreditfordran, men det skadar inte att förtydliga detta.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

Denna bestämmelse i 1 kap. 8 § är precis som sin föregångare otydlig, eftersom den inte klargör vad som menas med att ett avtalsvillkor är till nackdel för en konsument. Detta beror i sin tur på att stora delar av lagen inte riktas mot konsumenten, utan mot kreditgivaren. Det gör att de flesta bestämmelser anger skyldigheter för kreditgivaren, men sällan rättigheter för konsumenten. Detta är emellertid att förenkla rättighets- och skyldighetsbegreppet, eftersom skyldigheter hos näringsidkaren per definition motsvaras av rättigheter hos konsumenten. Det innebär alltså att till exempel informationsplikten är en skyldighet för näringsidkaren, men också en rättighet för konsumenten (i detta fall att få viss information). Ett avtal som hade inskränkt denna skyldighet, till exempel att man avtalar bort rätten att konsumenten ska få information om innehållet i krediten, skulle antagligen enligt lagförslaget vara tillåtet, eftersom det inte riktar sig mot konsumenten utan bara kreditgivaren. Men då bortser man från att skyldigheten som kreditgivaren har alltid motsvaras av en rättighet för konsumenten. Om parterna till exempel avtalar bort kreditgivarens informationsskyldighet innebär det att de avtalar bort konsumentens informationsrättighet på ett sätt som inte uppenbarligen strider mot direktiv eller lagtext, men rimligen borde omfattas av konsumentskyddet (särskilt om man beaktar beaktandesatserna i direktivet). Detta bör klargöras, om inte annat i något förarbete, så att det är tydligt hur den svenska lagstiftaren ser på relationen rättighet/skyldighet i detta fall.

Överlåtelse av rättigheter

Detta är ett gammalt problem som bygger på äldre uttalanden i svenska förarbeten. Problemet är hur den nuvarande 28 § (6 kap. 22 § i förslaget) förhåller sig till 15 § skuldebrevslagen. Som bekant är dessa olika: medan 15 § skuldebrevslagen i regel anger att gäldenären inte kan invända mot en godtroende förvärvare säger den nuvarande 28 § tvärtom. Däremot är det otydligt vad som gäller om konsumenten har skrivit på ett löpande skuldebrev och detta överläts till en godtroende förvärvare och konsumenten vill invända mot förvärvaren (till exempel att konsumenten har betalat eller någon annan svag invändning enligt 15 § skuldebrevslagen). Enligt ett äldre förarbetsuttalande till 1991 års konsumentkreditlag gällde 15 § framför den då gällande 10 §, alltså att konsumentskyddet i det fallet fick ge vika för skuldebrevslagen eftersom skuldebrevslagens bestämmelser ansågs så viktiga och etablerade. Den lagen byggde delvis på ett EG-direktiv, men eftersom Sverige inte var med i EG var vi mer fria att bestämma själva hur lagstiftningen skulle förhålla sig till EG-rätten. Dessutom tillät direktivet att länderna hade speciallagstiftning för löpande skuldebrev, under förutsättning att konsumenten när det handlade om löpande skuldebrev ändå fick ett tillräckligt skydd om dessa överläts. Motsvarande bestämmelse – att länderna kunde ha särskilda regler för löpande handlingar – tog bort i 2008 års direktiv. Detta menar Fakultetsstyrelsen måste innebära att medlemsstaterna (där nu Sverige ingår) inte kan ha nationella regler för löpande skuldebrev som inskränker konsumentens rättigheter i förhållande till det skydd konsumenten får genom direktivet. Om de svenska förarbetena från 1991 stämmer, skulle de innebära att 15 § går före 28 § på ett sätt som knappast är tanken. Däremot är det oklart vad som gäller i detta fall, och i den senaste kommentaren till 28 § (från hösten 2024) anges fortfarande att 15 § skuldebrevslagen gäller framför 28 § konsumentkreditlagen om det skulle bli aktuellt. Detta kan som sagt inte vara meningen om syftet med direktivet är att skapa ett välfungerande konsumentskydd. Om inte annat bör det i alla fall klarläggas vad som gäller, så att frågan inte behöver bero på ett numera över 30 år gammalt förarbetsuttalande som gjorde på den tiden det hette EG och som Sverige inte var med i. Här ska också tilläggas att i

en annan kommentar till den nuvarande konsumentkreditlagen står att förarbetsuttalandet från 1991 inte gäller om 2008 års direktiv ska tolkas direktivkonformt, så det behövs uppenbarligen förtydligas vad som gäller.

Enligt delegation

David Dryselius